

พลวัตของการยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่การเปลี่ยนแปลงทาง ความหมายและโครงสร้างทางภาษารัสเซีย

ปิยาภรณ์ คงแสงภักดิ์*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

The Evolution of Lexical Borrowing from Slavic Languages and Its Impact on Semantic and Structural Change in the Russian Language

Piyabhorn Kongsangpakdi*

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 7 May 2025

Revised 16 June 2025

Accepted 19 June 2025

คำสำคัญ

ภาษาสลาวิก

ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ

ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ

การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

โครงสร้างทางภาษารัสเซีย

* Corresponding author

E-mail address:

piyabhorn.k@arts.tu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาพลวัตของการยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างทางภาษารัสเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์การยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซีย และ (2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความหมายของคำยืมภาษาสลาวิกในภาษารัสเซีย การศึกษานี้มุ่งเน้นด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Linguistics) และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Linguistics) ผลการวิจัยพบว่า คำยืมจากภาษาโปแลนด์ เช็ก และบัลแกเรีย มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความหมายบางส่วนและเปลี่ยนความหมายโดยสิ้นเชิง (Semantic Change) และในด้านโครงสร้าง (Structural Adaptation) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับเสียงพยางค์ ระบบการผันคำ และการสร้างคำใหม่จากรากศัพท์ที่ยืมมา การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนพลวัตของภาษาในฐานะกลไกที่ตอบสนองต่อปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าภาษารัสเซียมีการปรับคำยืมให้สอดคล้องกับระบบภาษารัสเซียอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ในมิติที่กว้างขึ้น

Keywords:

Slavic languages,
historical linguistics,
comparative linguistics,
semantic change,
Russian structure

Abstract

This study investigates the evolution of Slavic loanwords concerning semantic and structural changes in the Russian language. The objectives are: (1) to examine the historical context of borrowing from Slavic languages into Russian, and (2) to analyze the structural and semantic transformations of these loanwords. The research is grounded in the frameworks of historical linguistics and comparative linguistics. Findings reveal that loanwords from Polish, Czech, and Bulgarian have undergone partial or complete semantic shifts, as well as structural adaptations. These adaptations include phonological and syllabic adjustments, modifications in inflectional systems, and the derivation of new words from borrowed roots. Such changes reflect the dynamic nature of language as a mechanism responsive to social and cultural factors. Furthermore, they demonstrate the Russian language's capacity to effectively integrate loanwords into its linguistic system. This research contributes to a deeper understanding of historical linguistic processes and offers a foundation for broader applications in the field of historical linguistics.

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภาษาที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่น ๆ ดังเช่น ภาษารัสเซีย ซึ่งเป็นหนึ่งในภาษาหลักของกลุ่มภาษาสลาวิก (Slavic languages) (Sussex & Cubberley, 2006) และมีพัฒนาการผ่านช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ การยืมคำจากภาษาอื่นเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ช่วยให้ภาษามีการพัฒนาและปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในแต่ละยุคสมัย (Hock & Joseph, 2009) แม้ว่าภาษารัสเซียจะเป็นภาษาสลาวิกตะวันออก (East Slavic) แต่ก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาสลาวิกตะวันตก (West Slavic) และภาษาสลาวิกใต้ (South Slavic) อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาษาโปแลนด์ (Polish) ภาษาเช็ก (Czech) และภาษาบัลแกเรีย (Bulgarian) (Offord, 1996) การยืมคำจากภาษาสลาวิกอื่นเข้าสู่ภาษารัสเซียเกิดขึ้นในบริบทที่หลากหลาย ตั้งแต่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การเมือง ศาสนา ไปจนถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ (Moser, 2021) ตัวอย่างของคำยืมภาษาสลาวิกที่มีอิทธิพลต่อภาษารัสเซีย

คำว่า “*дыма*” (*duma*) เดิมหมายถึง “การคิดหรือพิจารณา” ในภาษาสลาวิกใต้ แต่เมื่อเข้าสู่ภาษารัสเซียมีการใช้ในความหมายที่แปลว่า “สถานิติบัญญัติ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองในประเทศรัสเซีย (Трубачёв, 1986)

คำว่า “*владыка*” (*vladyka*) คำนี้ยืมมาจากภาษาบัลแกเรีย ใช้ในบริบททางศาสนา หมายถึง “พระสังฆราช” หรือ “ผู้นำทางศาสนา” ซึ่งสะท้อนอิทธิพลของคริสตจักรออร์ทอดอกซ์ที่มีรากฐานจากบัลแกเรีย (Шанский и др., 1971)

คำว่า “*гусит*” เป็นคำยืมในภาษารัสเซียที่มาจากภาษาเช็กผ่านการติดต่อทางศาสนา และประวัติศาสตร์ คำนี้ถูกนำมาใช้เพื่ออ้างถึงกลุ่มผู้ติดตามแนวคิดของ Jan Hus และปรากฏในงานเขียนด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และปรัชญาในภาษารัสเซีย โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 19-20 ที่นักวิชาการเริ่มให้ความสนใจต่อประวัติศาสตร์การปฏิรูปของยุโรปมากขึ้น (Горский, 2001)

การศึกษาพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างของคำยืมจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซียมีความสำคัญในหลายด้าน ทั้งในมิติของภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ งานวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจวิวัฒนาการของภาษารัสเซียผ่านมุมมองของการแลกเปลี่ยนทางภาษาและวัฒนธรรม การยืมคำจากภาษาสลาวิกอื่นไม่เพียงแต่เป็นหลักฐานของการติดต่อทางภาษาระหว่างชนกลุ่มต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางศาสนา การเมือง และเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาของภาษารัสเซีย

การเปลี่ยนแปลงของคำยืมเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (semantic shift) และโครงสร้างทางภาษา (structural adaptation) ซึ่งเป็นหัวข้อสำคัญใน

ภาษาศาสตร์สมัยใหม่ ตัวอย่างเช่น คำว่า *господин* (gospodin) ซึ่งมาจากภาษาสลาวิกใต้ หมายถึง “นายท่าน” หรือ “ขุนนาง” ในอดีต แต่เมื่อเข้าสู่ภาษารัสเซีย กลายเป็นคำที่ใช้แทน “คุณ” หรือ “นาย” ในความหมายที่เป็นกลางกว่า (Фасмер, 1986, p. 445) และ คำว่า *плен* (plen) ในภาษารัสเซียมีความหมายว่า “เชลยศึก” หรือ “นักโทษสงคราม” ซึ่งมีรากศัพท์มาจาก ภาษาสลาวิกตะวันตก โดยเฉพาะในภาษาเช็กและโปแลนด์ ซึ่งใช้คำว่า *plěnъ* หรือ *plon* ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมหรือการยึดครอง (Фасмер, 1986, p. 414) ทฤษฎีทางนิรุกติศาสตร์ ชี้ว่า คำนี้อาจสืบทอดกลับไปได้ถึงรากคำอินโด-ยูโรเปียน *pel-* ที่หมายถึง “เติมเต็ม” หรือ “เก็บเกี่ยว” ซึ่งต่อมาได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางความหมายไปสู่การ “ได้มา” หรือ “ยึดมาเป็นของตน” ในบริบทของสงคราม (Трубачёв, 1974-2001) อีกทั้งการที่คำนี้ เข้าสู่ภาษารัสเซียสะท้อนถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างรัสเซียกับกลุ่มชาติพันธุ์สลาวิกตะวันตก โดยเฉพาะในช่วงยุคกลางที่มีการติดต่อกันทั้งในรูปของการค้า การทูต และสงคราม ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าชายแห่งรุซกับโปแลนด์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางภาษาระหว่างกัน โดยเฉพาะคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสงคราม ดังเช่น คำว่า *плен* ที่มีความหมายเกี่ยวกับการจับกุมหรือการเป็นเชลย

การเปลี่ยนแปลงทางภาษาเกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ในช่วงที่รัสเซียรับศาสนาคริสต์ออร์ทอดอกซ์จากจักรวรรดิไบแซนไทน์ผ่านทางบัลแกเรีย มีการยืมคำจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและแนวคิดทางเทววิทยา ตัวอย่างเช่น คำว่า *ангел* (angel) หมายถึง “ทูตสวรรค์” ซึ่งยืมมาจากภาษาสลาวิกใต้ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษากรีก (Трубачёв, 1986) และคำว่า *церковь* (tserkov) หมายถึง “โบสถ์” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาสลาวิกใต้และได้รับอิทธิพลจากภาษากรีกเช่นกัน (Ушаков, 1935-1940, p. 351)

การศึกษาการยืมคำจากภาษาสลาวิกอื่นเข้าสู่ภาษารัสเซียยังช่วยให้เข้าใจถึงกลไกของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาโดยรวม ซึ่งสามารถนำไปใช้ศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาภาษาอื่น ๆ ได้อีกด้วย กลไกดังกล่าวประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น คำว่า *хор* (khor) ซึ่งเดิมหมายถึง “กลุ่มคน” ในภาษาสลาวิกตะวันตก แต่ภายหลัง หมายถึง “คณะประสานเสียง” ในภาษารัสเซีย (Ожегов, 1984, p. 725) และ 2) การปรับโครงสร้างทางไวยากรณ์ เช่น คำที่ยืมจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ อาจมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผันคำหรือรูปแบบของคำเมื่อเข้าสู่ภาษารัสเซีย

การศึกษาพลวัตของคำยืมจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซียจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำความเข้าใจพัฒนาการทางภาษาและวัฒนธรรมของโลกสลาวิกโดยรวม ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์สลาวิกเท่านั้น แต่ยัง

ช่วยให้เข้าใจกลไกของการเปลี่ยนแปลงทางภาษา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบต่อไป

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 2 ประการ อันได้แก่ 1) เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของการยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซีย โดยเน้นช่วงสำคัญทางการเมือง วัฒนธรรม และศาสนา เช่น การรับศาสนาคริสต์ในปี ค.ศ. 988 ซึ่งนำคำจากภาษาสลาวิกได้เข้าสู่ภาษารัสเซียในด้านศาสนาและวรรณกรรม การติดต่อกับรัฐโปแลนด์-ลิทัวเนียในศตวรรษที่ 14-17 ที่ส่งผลให้เกิดคำยืมจากภาษาสลาวิกตะวันตก และการปฏิรูปยุคจักรพรรดิปีเตอร์มหาราชในศตวรรษที่ 18 และ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความหมายของคำยืมภาษาสลาวิกในภาษารัสเซีย เช่น การปรับเปลี่ยนทางวากยสัมพันธ์ การปรับรูปคำตามระบบสัทฐานวิทยา และการเปลี่ยนแปลงความหมาย โดยวิเคราะห์จากบริบททางประวัติศาสตร์ของแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้เข้าใจกระบวนการกล่มกลืนระหว่างภาษาในภูมิภาคสลาวิกที่ยังคงมีอิทธิพลต่อภาษารัสเซียจนถึงปัจจุบัน

2. ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง “พลวัตของการยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และโครงสร้างทางภาษารัสเซีย” ครอบคลุมหลายมิติ ทั้งในด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ ในส่วนนี้ศึกษาตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีจากทั้งนักภาษาศาสตร์ตะวันตก ตะวันออก และรัสเซีย เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง กรอบแนวคิดและทฤษฎีจากนักภาษาศาสตร์ทั้งในตะวันตก ตะวันออก และรัสเซีย ที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการยืมคำ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และโครงสร้างของคำยืม และ 3) แนวคิดเกี่ยวกับภาษาสลาวิก ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวในลำดับถัดไป

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการยืมคำ

การยืมคำเป็นกระบวนการที่ภาษาได้รับคำหรือองค์ประกอบทางภาษาจากภาษาอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากการติดต่อทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ หรือการเมือง นักภาษาศาสตร์ตะวันตก อย่าง Einar Haugen ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการยืมภาษา โดยแบ่งออกเป็น การยืมคำ (borrowing) และการยืมโครงสร้าง (structural borrowing) ซึ่งทั้ง 2 ประเภทนี้ สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างของภาษา (Haugen, 1950) ในบริบทของภาษารัสเซีย การยืมคำจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาษารัสเซียสมัยใหม่ ตัวอย่างเช่น คำว่า боярин (boyarin) ซึ่งหมายถึง “ขุนนาง” มีรากศัพท์มาจาก

ภาษาบัลแกเรียโบราณ แสดงถึงอิทธิพลของโครงสร้างสังคมบัลแกเรียที่ส่งต่อมายังภาษารัสเซีย และ คำว่า школа (shkola) แปลว่า โรงเรียน ถึงแม้ว่ามีต้นกำเนิดจากภาษาละติน “schola” แต่มีการใช้ในภาษาสลาวิกตะวันออกผ่านภาษาเช็กในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 (Ушаков, 1935-1940, p. 453)

นอกจากนี้ การยืมคำเป็นผลมาจากการติดต่อทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการเมือง นักภาษาศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ ดังเช่น Dmitry Likhachev ได้เน้นย้ำถึงบทบาทของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในการกำหนดทิศทางของการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางภาษา (Лихачёв, 1996) ตัวอย่างเช่น การยืมคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์จากภาษาบัลแกเรียเข้าสู่ภาษารัสเซีย เช่น คำว่า церковь (tserkov) หมายถึง “โบสถ์” สะท้อนถึงการรับศาสนาคริสต์ออร์ทอดอกซ์จากจักรวรรดิไบแซนไทน์ผ่านทางบัลแกเรีย ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อวัฒนธรรมและภาษา (Крылов, 2005)

ในบริบทของการยืมคำเข้าสู่ภาษารัสเซีย การศึกษาด้านความหมายและกระบวนการปรับตัวของคำยืมก็ได้รับความสนใจอย่างมากจากนักภาษาศาสตร์ร่วมสมัย โดยเฉพาะงานของ ยูริย์ อเปริน (Юрий Апресян) ที่ได้ศึกษาทฤษฎีการปรับตัวของคำยืมในระบบความหมายของภาษารัสเซีย อเปรินเสนอว่าคำยืมไม่ได้เข้าสู่ภาษารัสเซียโดยตรง แต่ต้องผ่านกระบวนการปรับตัว โดยคำยืมอาจมีความหมายใหม่ (semantic shift) หรือมีความหมายเพิ่มขึ้นเมื่อเข้าสู่ภาษารัสเซีย (Апресян, 1995) แนวคิดของเขาใกล้เคียงกับทฤษฎีกรอบความหมาย (Frame Semantics) ของ Fillmore โดยมองว่าคำยืมได้รับการตีความใหม่ในบริบทของภาษารัสเซีย ตัวอย่างเช่น คำว่า перевод (perevod – การแปล) ได้รับอิทธิพลจากภาษาโปแลนด์ คำว่า tłumaczenie (twu-ma-che-nye) และพัฒนาไปสู่ความหมายที่กว้างขึ้น (Черных, 1993) อีกตัวอย่างคือ คำว่า газета (gazeta – หนังสือพิมพ์) ซึ่งยืมมาจากภาษาอิตาลีและผ่านภาษาสลาวิกใต้ก่อนเข้าสู่ภาษารัสเซีย (Крылов, 2005)

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมนี้ ยังได้รับการขยายความโดยนักภาษาศาสตร์และนักคิดในบริบทที่กว้างขึ้น ทั้งในระดับภาษาและวัฒนธรรม นักภาษาศาสตร์ วลาดิมีร์ วินogradอฟ (Владимир Виноградов) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมในภาษารัสเซีย วินogradอฟกล่าวว่าคำยืมมีบทบาทสำคัญในพัฒนาการของภาษารัสเซีย และมักเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายเมื่อเข้าสู่ระบบรัสเซีย (Виноградов, 1986)

ยูวัล โนอาห์ ฮาอารี (Yuval Noah Harari) ได้นำเสนอแนวคิดการยืมคำในบริบทวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ ฮาอารีเสนอว่าการยืมคำเป็นผลมาจากการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การค้า และการเมือง คำยืมไม่ได้ถูกใช้ในความหมายเดิมเสมอไป แต่ถูกตีความใหม่ตามวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง (Harari, 2015) ตัวอย่างเช่น คำว่า кафе (kafe – คาเฟ่) ในภาษารัสเซียเป็นคำยืมจากภาษาฝรั่งเศส café ซึ่งหมายถึงร้านขายกาแฟหรือสถานที่ที่

ผู้คนไปนั่งพักผ่อน ดื่มกาแฟ และพบปะพูดคุย อย่างไรก็ตาม เส้นทางของคำนี้ในการเข้าสู่ภาษารัสเซียมิได้เป็นการยืมโดยตรงจากภาษาฝรั่งเศส แต่ได้รับอิทธิพลผ่านทางภาษาโปแลนด์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมยุโรปตะวันตกเข้าสู่โลกสลาวิกตะวันออกในศตวรรษที่ 18-19 (Зализняк, 2004)

ในภาษาโปแลนด์ คำว่า *kawiarnia* เป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกร้านกาแฟ โดยมีรากศัพท์มาจากคำว่า *kawa* หมายถึง “กาแฟ” ซึ่งมาจากคำอิตาลี *caffè* ที่มาจากภาษาอาหรับ *qahwa* ผ่านทางการติดต่อกับประเทศตุรกี (Bańko, 2000) โครงสร้างของคำ *kawiarnia* เป็นการสร้างคำใหม่ภายในภาษาโปแลนด์เอง โดยใช้ราก *kawa* รวมกับปัจจัยเติมท้าย *-arnia* ซึ่งเป็นส่วนปัจจัยที่ใช้สร้างคำนามเกี่ยวกับสถานที่ เช่น *piekarnia* (ร้านเบเกอรี่), *czytelnia* (ห้องอ่านหนังสือ)

แม้ว่าคำว่า *kawiarnia* จะเป็นคำที่ใช้แพร่หลายในภาษาโปแลนด์ แต่ภาษารัสเซียกลับยืมคำในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับฝรั่งเศสคือ *café* มากกว่า โดยรักษารูปแบบเสียงเดิมของภาษาฝรั่งเศส ทั้งที่การยืมคำผ่านภาษาโปแลนด์มีความเชื่อมโยงกันประวัติศาสตร์ เนื่องจากโปแลนด์มีอิทธิพลอย่างมากในพื้นที่ประเทศยูเครนและประเทศเบลารุสซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิรัสเซียในเวลาต่อมา และการยืมคำจากภาษาโปแลนด์เข้าสู่ภาษารัสเซียในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประจำวันเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วงนี้

อีกทั้งเพื่อศึกษาโครงสร้างเชิงลึกของกระบวนการยืมคำมีนักภาษาศาสตร์ อูร์ลีลา วินเดล (Ursula Windel) ได้ศึกษาการจำแนกประเภทของคำยืมและกลไกการเปลี่ยนแปลงวินเดล เสนอว่าคำยืมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับหลัก ได้แก่ (1) การยืมโดยตรง (Direct Borrowing) คือ คำที่ถูกรับเข้ามาโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (2) การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง (Adaptation) คือ คำที่ถูกปรับให้เข้ากับระบบเสียงหรือไวยากรณ์ของรัสเซีย และ (3) การเปลี่ยนแปลงความหมาย (Semantic Shift) คือ คำที่ได้รับ ความหมายใหม่ (Windel, 2001) ตัวอย่างเช่น คำว่า “сто́л” (*stol* -โต๊ะ) มีความหมายแตกต่างกันในภาษารัสเซียและภาษาสลาวิกอื่นๆ โดยอาจมีความหมายว่า “โต๊ะประชุม” หรือ “อาหาร” ในบางบริบท (Аникин, 2007)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างของคำยืม

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายเป็นกระบวนการที่ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม หรือการติดต่อกับภาษาอื่น นักภาษาศาสตร์รัสเซีย เช่น Viktor Vinogradov ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในภาษารัสเซีย โดยพบว่าคำยืมจากภาษาสลาวิกอื่นๆ มักนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความหมายของคำในบริบทใหม่ (Виноградов, 1972) ตัวอย่างเช่น คำว่า “ды́ма” (*duma*) เดิมมีความหมายว่า “การคิด” หรือ “การพิจารณา” ในภาษาสลาวิกใต้ แต่เมื่อถูกยืมเข้าสู่

ภาษารัสเซีย ความหมายได้เปลี่ยนไปเป็น “สภานิติบัญญัติ” ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของคำให้เข้ากับบริบททางการเมืองและสังคมของรัสเซีย (Ожегов, 1984, p. 326)

เมื่อคำถูกยืมเข้าสู่ภาษาใหม่ มักมีการปรับโครงสร้างทางภาษาของคำนั้น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบเสียง ไวยากรณ์ และโครงสร้างของภาษาปลายทาง นักภาษาศาสตร์ตะวันออก เช่น Roman Jakobson ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างของคำยืมในภาษาสลาวิก โดยพบว่าภาษารัสเซียมักปรับคำยืมให้เข้ากับระบบการผันคำและโครงสร้างประโยคของภาษารัสเซีย (Jakobson, 1962)

โรมัน ยาคอบสัน (Roman Jakobson) เป็นนักภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างและเชิงประวัติที่มีบทบาทสำคัญในการศึกษาภาษาสลาวิก เขาเน้นว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นกระบวนการเชิงระบบ และมีการถ่ายทอดคุณลักษณะจากภาษาแม่ไปยังภาษาปลายทางผ่านการยืมคำ แนวคิดของเขาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเสียงและโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์สามารถใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคำยืมสลาวิกในภาษารัสเซียได้ (Jakobson, 1959) ตัวอย่างเช่น คำว่า “xop” (khor) ซึ่งหมายถึง “คณะประสานเสียง” ถูกยืมมาจากภาษาสลาวิกตะวันตก ในกระบวนการยืมคำนี้ ภาษารัสเซียได้ปรับการออกเสียงและการผันคำให้สอดคล้องกับระบบของตน (Ожегов, 1984, p. 783)

ในขณะที่ Jakobson มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง งานของ Martinet ได้เสนอกรอบแนวคิดที่อธิบายแรงผลักดันเบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้อย่างชัดเจน วลาดิเมียร์ มาร์ตินเน็ต (André Martinet) เป็นนักภาษาศาสตร์สายฟังก์ชันนิยมที่ศึกษาพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางภาษา โดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงทางภาษา มีความสมดุลระหว่างแรงกดดันด้านเศรษฐกิจของภาษา (linguistic economy) และความชัดเจนของการสื่อสาร (communicative clarity) ทฤษฎีของเขาสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ว่าทำไมคำยืมจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ จึงเปลี่ยนแปลงไปเมื่อถูกนำมาใช้ในภาษารัสเซีย (Martinet, 1960)

นอกจากนี้ แนวทางเชิงเปรียบเทียบและประวัติศาสตร์ของ อิลลิช-สวิติช ยังช่วยให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในระดับกลุ่มภาษาได้อย่างลึกซึ้ง วลาดิเมียร์ มาร์โควิช อิลลิช-สวิติช (Владислав Маркович Иллич-Свитыч) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและภาษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ของกลุ่มภาษาอินโด-ยูโรเปียนและสลาวิก เขามีบทบาทสำคัญในการสร้างแบบจำลองการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาสลาวิก งานของเขาสามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงสำหรับการศึกษาว่า โครงสร้างของคำยืมจากภาษาสลาวิกอื่นเข้าสู่ภาษารัสเซียมีการพัฒนาอย่างไร (Иллич-Свитыч, 1971)

ต่อเนื่องจากมุมมองด้านโครงสร้างและประวัติศาสตร์ ลำดับต่อไปจะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมผ่านทฤษฎีสนามความหมายของ เลโอเนลล์ ไวส์เกอร์เบอร์ (Leo Weisgerber) ที่ได้ศึกษาทฤษฎีสนามความหมาย (Semantic Field Theory) และกล่าวว่า

ความหมายของคำไม่ได้แยกจากกัน แต่เป็นส่วนหนึ่งของ “สนามความหมาย” (semantic field) ซึ่งเป็นเครือข่ายของคำที่มีความเกี่ยวข้องกัน การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อคำอื่น ๆ ในสนามเดียวกัน ภาษาแต่ละภาษามีวิธีจัดระเบียบแนวคิดและความหมายที่แตกต่างกัน ทำให้คำยืมจากภาษาหนึ่งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนความหมายเพื่อให้เข้ากับโครงสร้างความหมายของภาษาปลายทาง (Weisgerber, 1962) ตัวอย่างเช่น คำว่า “перевод” (perevod) ในภาษารัสเซีย ซึ่งเดิมหมายถึง “การถ่ายโอน” หรือ “การเคลื่อนย้าย” ได้รับอิทธิพลจากคำว่า “przekład” ในภาษาโปแลนด์ (ซึ่งหมายถึง “การแปล”) ส่งผลให้ “перевод” มีความหมายเพิ่มเติมเป็น “การแปลภาษา” (Ожегов, 1984, p. 495)

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ความหมายของคำยืมสามารถศึกษาได้ผ่านแนวคิดของ ชาร์ลส์ฟิลมอร์ ซึ่งเน้นบริบทและประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ฟิลมอร์ (Charles Fillmore) ศึกษาทฤษฎีเฟรมทางความหมาย (Frame Semantics) และเสนอว่าความหมายของคำไม่ได้แยกออกจากบริบท แต่เป็นส่วนหนึ่งของ “เฟรม” (frame) หรือโครงสร้างแนวคิดที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อคำยืมเข้าสู่ภาษาหนึ่ง อาจถูกตีความใหม่ตามเฟรมของภาษาปลายทาง ซึ่งอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความหมาย (Fillmore, 1982) ตัวอย่างเช่น คำว่า “дружина” (druzina) ซึ่งเดิมในรัสเซียแปลว่า “กลุ่มนักรบ” (ในยุคกลาง) ได้รับอิทธิพลจากคำที่มีรากศัพท์เดียวกันในภาษาบัลแกเรียและเซอร์เบีย ทำให้คำนี้พัฒนาเป็น “ภรรยา” หรือ “คู่ชีวิต” ในภาษารัสเซียสมัยใหม่ (Ожегов & Шведова, 1997, p. 219)

หากพิจารณาเพิ่มเติมในระดับของแนวคิดและความหมายเชิงปริชาณ ทฤษฎีอุปมาอุปไมยของ เลคอฟฟ์ จะช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมได้อย่างมีระบบ จอร์จ เลคอฟฟ์ (George Lakoff) ได้ศึกษาภาษาศาสตร์ปริชาณ (Cognitive Semantics) และอุปมาอุปไมยทางความคิด (Conceptual Metaphor Theory) เขากล่าวว่าความหมายของคำไม่ได้เป็นเพียงชุดของคุณสมบัติทางภาษา แต่มีรากฐานอยู่ในระบบความคิดและประสบการณ์ทางกายภาพของมนุษย์ คำและแนวคิดมักถูกกำหนดผ่านอุปมาอุปไมยทางความคิด ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายเมื่อมีการยืมคำจากภาษาอื่น (Lakoff & Johnson, 1980) ตัวอย่างเช่น คำว่า “свет” (svet) ซึ่งเดิมหมายถึง “แสง” ในภาษารัสเซีย ได้รับอิทธิพลจากภาษาสลาวิกอื่นที่ใช้คำนี้ในเชิงนามธรรม เช่น “โลก” หรือ “สังคม” (เช่น высший свет – วงสังคมชั้นสูง) (Ушаков, 1935-1940, p. 493)

การวิเคราะห์คำยืมยังสามารถศึกษาผ่านมุมมองของภาษาศาสตร์วัฒนธรรมซึ่งเสนอโดย ยูริย์ สเตปานอวิช สเตปานอฟ (Юрий Степанович Степанов) เป็นนักภาษาศาสตร์รัสเซียที่ศึกษาเรื่องภาษาศาสตร์วัฒนธรรมความหมาย (Cultural Semantic Theory) เขาเสนอว่าความหมายของคำไม่ได้เป็นเพียงหน่วยภาษาศาสตร์ แต่เป็น “สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม” ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการยืมคำจากภาษาอื่น แนวคิดของเขาสอดคล้องกับภาษาศาสตร์

ปริชาน โดยชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมมักเกิดขึ้นเมื่อคำเหล่านั้นได้รับ “น้ำหนักทางวัฒนธรรม” ใหม่ในภาษาปลายทาง (Степанов, 1997) ตัวอย่างเช่น คำว่า “богатырь” (bogatyř – วีรบุรุษนักรบ) ซึ่งเดิมเป็นแนวคิดรัสเซียแท้ แต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาสลาวิกใต้ เช่น บัลแกเรียและเซอร์เบีย ทำให้แนวคิดนี้ขยายไปสู่ภาพลักษณ์นักรบผู้มีพลังเหนือมนุษย์ (Ушаков, 1935-1940, p. 304)

ขณะเดียวกัน แนวคิดเรื่อง semantic narrowing ของ Ullmann สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมในมิติเวลาประวัติศาสตร์ Stephen Ullmann เป็นนักภาษาศาสตร์เชิงความหมายชาวฮังการี-อังกฤษ ผู้มีบทบาทในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในบริบททางประวัติศาสตร์ เขาเสนอว่าการแคบลงของความหมายนั้นมักเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษาและบริบทการใช้ในระดับสังคม วัฒนธรรม และการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา โดยคำที่เคยมีความหมายกว้างอาจถูกใช้ในบริบทอย่างแพร่หลายจนความหมายรองค่อย ๆ ถูกลดทอนไป (Ullmann, 1962) ตัวอย่างที่ชัดเจนในภาษารัสเซียคือ คำว่า вино ซึ่งในภาษารัสเซีย เคยมีความหมายครอบคลุม “เครื่องดื่มทุกชนิดที่ได้จากการหมักผลไม้” เช่น น้ำหมักเบอรี่ หรือแม้กระทั่งเมดฟิชบางประเภท อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันความหมายของ вино ได้แคบลงอย่างชัดเจน เหลือเพียง ความหมายว่า “ไวน์จากองุ่น” เท่านั้น ซึ่งเป็นตัวอย่างของกระบวนการ การแคบลงของความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของบริบทวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงของระบบคำศัพท์ภายในภาษา

สำหรับมิติทางวากยสัมพันธ์และโครงสร้างทางไวยากรณ์ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีของชอมสกี ช่วยให้เห็นภาพการปรับเปลี่ยนของคำยืมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โนม ชอมสกี (Noam Chomsky) ได้ศึกษาทฤษฎีไวยากรณ์สากล (Universal Grammar - UG) และไวยากรณ์แปรแปลง (Transformational-Generative Grammar) ชอมสกีเสนอว่าโครงสร้างทางภาษามีรากฐานอยู่ในกลไกทางปริชานของมนุษย์ ซึ่งเป็นไวยากรณ์สากลที่ทำให้ภาษาต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ ไวยากรณ์ของภาษาประกอบด้วยโครงสร้างลึก (deep structure) และโครงสร้างผิวเผิน (surface structure) ซึ่งผ่านกระบวนการแปรแปลงทางวากยสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้สามารถใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคำยืม โดยศึกษาว่าคำจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ ถูกปรับให้เข้ากับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของภาษารัสเซียได้อย่างไร (Chomsky, 1965) ตัวอย่างเช่น คำว่า “государство” (gosudarstvo – รัฐ) ซึ่งมาจาก “господин” (gospodar) ในภาษาบัลแกเรียและเซอร์เบีย ถูกปรับให้สอดคล้องกับโครงสร้างคำรัสเซียโดยเพิ่มปัจจัยการสร้างคำนาม “-ство” (-stvo) การเปลี่ยนแปลงลำดับคำในภาษารัสเซีย โดยคำยืมจากภาษาสลาวิกใต้ บางคำที่อาจมีโครงสร้างวากยสัมพันธ์แตกต่างกัน จะถูกปรับให้เข้ากับโครงสร้าง SVO (Subject-Verb-Object) ของรัสเซีย

นอกจากนี้ ครอฟต์ยังเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่ส่งผลโดยตรงต่อคำยืมและระบบภาษาปลายทาง วิลเลียม ครอฟต์ (William Croft) ศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์เชิงพิมพ์เขียว (Construction Grammar) และวิวัฒนาการทางภาษา (Linguistic Evolution) ครอฟต์เสนอว่าภาษามีการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการการสร้างและขยายรูปแบบทางโครงสร้าง (constructional changes) แนวคิดนี้ช่วยอธิบายว่า คำยืมไม่ได้ถูกนำเข้าสู่ภาษาแบบแยกขาดจากกัน แต่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาปลายทางได้ ยิ่งคำยืมถูกใช้มากขึ้นเท่าไร โครงสร้างของภาษาต้นทางและปลายทางก็จะผสมผสานกันมากขึ้น (Croft, 2001) ตัวอย่างคำกริยาที่มาจากภาษาสลาวิกตะวันตก เช่น “купить” (kupit’ – ซื้อ) ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษาโปแลนด์และเช็ก ถูกนำมาใช้ในรัสเซียและรวมเข้ากับระบบการผันกริยาของรัสเซีย โครงสร้างที่ได้รับอิทธิพล เช่น “мне нравится” (mne nravitsya – ฉันชอบ) ซึ่งคล้ายกับโครงสร้างคำกริยาแบบผันในภาษาสลาวิกใต้

ในบริบทของภาษารัสเซียโดยเฉพาะการศึกษาของซาลิชเนียก ช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างคำในระดับคำได้อย่างเป็นระบบ อันเดรย์ อานาตอลเยวิช ซาลิชเนียก (Андрей Анатольевич Зализняк) ศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางสัทฐานวิทยา (Morphological Change in Historical Linguistics) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและสัทฐานวิทยาในภาษารัสเซีย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรูปคำของคำยืม เขาวิเคราะห์ว่าคำที่ถูกยืมเข้าสู่รัสเซียมักมีการปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับระบบการผันคำในรัสเซีย แนวคิดของเขามีความสำคัญต่อการศึกษาว่า คำยืมจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ ได้รับการปรับทางไวยากรณ์และสัทฐานวิทยาอย่างไร (Зализняк, 2004) ตัวอย่างคำจากภาษาบัลแกเรียและเซอร์เบีย เช่น “войско” (voisko – กองทัพ) ถูกเปลี่ยนให้เข้ากับระบบการผันของรัสเซีย

ท้ายที่สุด การเปลี่ยนแปลงทางเสียงของคำยืมเป็นอีกประเด็นที่สำคัญซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ผ่านแนวคิดของอานีคิน ว่าด้วยการปรับเสียง อันเดรย์ เยฟเกเนเยวิช อานีคิน (Андрей Евгеньевич Аникин) เป็นนักภาษาศาสตร์ชาวรัสเซีย ได้เสนอแนวคิดเรื่อง phonological adaptation หรือ фонологическая адаптация ว่าเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำยืมให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษารับ ในภาษาศาสตร์รัสเซียเขาเสนอว่า การยืมคำจากภาษาสลาวิกอื่นเข้าสู่ภาษารัสเซียมักต้องผ่านกระบวนการปรับเสียงอย่างเป็นระบบ เช่น การแทนเสียงที่ไม่มีอยู่ในระบบของภาษารัสเซียด้วยเสียงที่ใกล้เคียงที่สุด หรือการจัดโครงสร้างพยางค์ใหม่ เพื่อให้คำยืมสามารถใช้งานได้ ในบริบทภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างเป็นทางการ โดยเน้นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเหล่านี้ไม่ใช่การแปลตรงแบบกลไก แต่เป็นกระบวนการที่สะท้อนระบบสัทวิทยาของภาษารับในช่วงเวลานั้นอย่างชัดเจน (Аникин, 2007)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับภาษาสลาวิก

การศึกษาการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างในภาษารัสเซีย จำเป็นต้องใช้วิธีการภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาสลาวิกต่าง ๆ นักภาษาศาสตร์ตะวันตก August Schleicher ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับต้นไม้ภาษา (language tree) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางสายวิวัฒนาการของภาษา ในบริบทของภาษาสลาวิก การเปรียบเทียบคำยืมในภาษารัสเซียกับภาษาสลาวิกอื่น ๆ ช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น คำว่า “князь” (knyaz – เจ้าชาย หรือ ผู้นำ) มีรากศัพท์ร่วมกับคำในภาษาสลาวิกอื่น ๆ เช่น “ksiądz” ในภาษาโปแลนด์ แสดงถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Schleicher, 1872) ประเด็นนี้นำไปสู่การศึกษาทฤษฎีทางสัทศาสตร์เชิงโครงสร้างซึ่งมีบทบาทสำคัญในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของเสียงในกลุ่มภาษาสลาวิกดังที่ นิโคไล ตรูเบตสคอย ได้เสนอไว้

นิโคไล ตรูเบตสคอย (Николай Трубецкой) เป็นนักภาษาศาสตร์ชาวรัสเซีย ผู้นำเสนอทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างและการเปรียบเทียบภาษาสลาวิก ผู้ก่อตั้งสำนักปราก (Prague School of Linguistics) และบุกเบิกภาษาศาสตร์สัทศาสตร์เชิงโครงสร้าง เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบเสียงของภาษาสลาวิกและการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษารัสเซีย เขาเสนอแนวคิด Opposition Theory ว่าเสียงพยัญชนะและสระในภาษาหนึ่งพัฒนาโดยสัมพันธ์กับเสียงอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น คำว่า “город” (gorod – เมือง) ในภาษารัสเซีย มีความเชื่อมโยงกับ “město” ในภาษาเช็กและภาษาสโลวัก รวมถึงการพัฒนาเสียงพยัญชนะก้องและไม่ก้องในภาษาสลาวิก (Трубецкой, 1939)

นอกจากแนวคิดของตรูเบตสคอยแล้ว นักภาษาศาสตร์จากประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มสลาวิก ได้มีส่วนสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบและพัฒนาการของภาษาในเชิงประวัติศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากงานของเลสซึก มอสซี่ (Leszek Moszyński) นักภาษาศาสตร์ชาวโปแลนด์ ผู้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบพัฒนาการของภาษาสลาวิกในเชิงประวัติศาสตร์ และได้ศึกษาพัฒนาการของคำศัพท์ โครงสร้างภาษาสลาวิก การแพร่กระจายของคำศัพท์สลาวิก และอิทธิพลต่อภาษารัสเซีย ตัวอย่างเช่น คำว่า “письмо” (pismo – ตัวหนังสือ, จดหมาย) ที่พบในรัสเซีย โปแลนด์ และเช็ก คำว่า “черт” (chert – ปีศาจ) ที่มีความหมายแตกต่างกันในภาษาสลาวิกต่าง ๆ (Moszyński, 1962)

แนวทางการศึกษาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางคำศัพท์และโครงสร้าง ยังมีการศึกษาจากนักวิชาการสลาวิกคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วลาดิเมียร์ ดีร์เชนโก (Владимир Диршенко) นักภาษาศาสตร์ชาวยูเครน ที่มุ่งเน้นศึกษาด้านสัทวิทยาและการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียงในบริบทของภาษาสลาวิกตะวันออก ดีร์เชนโกกล่าวว่าแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของเสียง เกิดจากปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และการติดต่อระหว่างภาษา

ตัวอย่างเช่น คำว่า “земля” (zemlya – แผ่นดิน, ดิน) ในรัสเซียพัฒนามาจากรูปแบบเก่าของภาษาสลาวิก การพัฒนาเสียง g ในภาษารัสเซียเป็นเสียง v ในบางกรณี (เช่น “русского” (russkovo) – พุด) (Dirchenko, 1983)

การศึกษาของดิเรเชนโกนำไปสู่การศึกษาทบทวนของภาษาสลาวิกใต้ ซึ่งเป็นอีกกลุ่มภาษาที่มีอิทธิพลต่อภาษารัสเซียอย่างลึกซึ้ง ทั้งในเชิงคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ ดังปรากฏในงานของ ออมนิสลอฟ ชเมลิโนฟ (Омнислав Шмелинов) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาษาสลาวิกใต้ต่อรัสเซีย การถ่ายโอนคำศัพท์จากภาษาสลาวิกใต้ (เช่น บัลแกเรีย เซอร์เบีย) เข้าสู่ภาษารัสเซีย โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์และรูปแบบไวยากรณ์ที่ภาษารัสเซียได้รับจากภาษาสลาวิกใต้ ตัวอย่างเช่น คำว่า “церковь” (tserkov' – โบสถ์) ได้รับอิทธิพลจากภาษาบัลแกเรีย และรูปแบบไวยากรณ์บางอย่างของภาษารัสเซีย เช่น “он был у меня” (เขาอยู่กับฉัน) มีโครงสร้างที่คล้ายกับภาษาบัลแกเรีย (Шмелинов, 1997)

3. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาพลวัตของคำยืมในภาษารัสเซีย โดยเฉพาะคำที่มีต้นกำเนิดจากภาษาในกลุ่มสลาวิกอื่น ๆ พจนานุกรมหลักที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) Этимологический словарь русского языка (Etymological Dictionary of the Russian Language) โดย Н. М. Шанский (N. M. Shansky) 2) Этимологический словарь русского языка в четырёх томах (Etymological Dictionary of the Russian Language in Four Volumes) โดย М. Фасмер (Max Fasmer) ฉบับแปลจากภาษาเยอรมันโดย О. Н. Трубачёв (O. N. Trubachyov) จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1986 โดยสำนักพิมพ์ Progress 3) Этимологический словарь русского языка (Etymological Dictionary of the Russian Language) โดย П. Я. Черных (P. Ya. Chernykh) จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1993 โดยสำนักพิมพ์ Russkiy Yazyk 4) Этимологический словарь русского (Etymological Dictionary of Russian) โดย Г. А. Крылов (G.A. Krylov) จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 2005 โดยสำนักพิมพ์ Полиграфуслуги (Poligrafuslugi) 5) Словарь русского языка (17-е изд.) (Dictionary of the Russian Language, 17th edition) โดย С. И. Ожегов (S. I. Ozhegov) จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 1984 โดยสำนักพิมพ์ Russkiy Yazyk และ 6) Толковый словарь русского языка (В 4 ТТ.) (Explanatory Dictionary of the Russian Language in Four Volumes) โดย Д. Н. Ушаков (D. N. Ushakov) จัดพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 1935-1940 โดยสำนักพิมพ์ State Publishing House of Foreign and National Dictionaries

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์คำยืมจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ ที่เข้าสู่ภาษารัสเซียตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา โดยมุ่งศึกษาพลวัตของการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย โครงสร้างคำ การใช้ในบริบททางสังคมภาษา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเสียง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างคำยืมในภาษารัสเซียกับคำต้นฉบับในภาษาสลาวิกอื่น ๆ การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการศึกษาค้นคว้าจากพจนานุกรมข้างต้น ส่วนวิธีเลือกคำศัพท์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คัดเลือกรวมจากกลุ่มคำที่ปรากฏในพจนานุกรมนิรุกติศาสตร์ว่าเป็นคำยืมจากภาษาสลาวิกอื่น ๆ โดยกำหนดช่วงเวลาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 เพื่อให้ครอบคลุมระยะเวลาการแพร่กระจายและการกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบคำในภาษารัสเซีย ทั้งนี้ มีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโดยพิจารณาจาก 1) ความชัดเจนของต้นกำเนิดตามข้อมูลนิรุกติศาสตร์ 2) การปรากฏซ้ำในพจนานุกรมอย่างน้อย 2 ฉบับขึ้นไป 3) การมีข้อมูลเปรียบเทียบในระดับเสียง ความหมาย และโครงสร้างคำ และ 4) การใช้ในแหล่งข้อมูลร่วมสมัยเพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงของคำเหล่านั้นในปัจจุบัน การวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เชิงนิรุกติศาสตร์ เพื่อศึกษาต้นกำเนิดของคำยืม โดยใช้ข้อมูลจากพจนานุกรมเฉพาะทาง เช่นของ Fasmer, Shansky และ Chernykh 2) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบคำยืมในภาษารัสเซียกับคำต้นฉบับในภาษาสลาวิกอื่น เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและรูปคำ 3) การวิเคราะห์ทางความหมายและบริบทการใช้ โดยอาศัยข้อมูลจากพจนานุกรม เช่นของ Ушаков (Ushakov) และ Ожегов (Ozhegov) เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความหมายในแต่ละยุคสมัย และ 4) การวิเคราะห์ทางสัทศาสตร์และสัทวิทยา เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียงเมื่อคำถูกยืมเข้าสู่ภาษารัสเซีย ทั้งในภาษาเขียนและภาษาพูด โดยใช้หลักการเทียบเสียงสลาวิกร่วม (Common Slavic) กับระบบเสียงรัสเซีย

กระบวนการวิเคราะห์ทั้งหมดดำเนินการโดยยึดหลักการทางภาษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจกลไกภายในของภาษา ตลอดจนปัจจัยภายนอกทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคำยืมอย่างเป็นระบบ

4. ผลการศึกษา

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะแสดงผลการวิเคราะห์พลวัตของการยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างทางภาษารัสเซีย อันจะตอบวัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) บริบททางประวัติศาสตร์การยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซีย และ 2) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความหมายของคำยืมภาษาสลาวิกในภาษารัสเซีย ผู้วิจัยขออธิบายประเด็นการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

4.1 บริบททางประวัติศาสตร์การยืมคำจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซีย

ภาษาสลาวิก (Slavic Languages หรือ Slavic Group) เป็นสาขาย่อยของตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European Language Family) ที่มีการแพร่กระจายในยุโรปตะวันออก ยุโรปกลาง และบางส่วนของคาบสมุทรบอลข่าน รวมถึงรัสเซีย เอเชียกลาง และไซบีเรียบางส่วน (Comrie, 1992) ภาษาสลาวิกมีลักษณะร่วมกันทั้งทางไวยากรณ์ คำศัพท์ สัทศาสตร์ และวากยสัมพันธ์ อันเป็นผลมาจากต้นกำเนิดร่วมกันในภาษาโปรโตสลาวิก (Proto-Slavic) ซึ่งเป็นภาษาบรรพบุรุษของภาษาสลาวิกทั้งหมด (Greenberg, 2000) คาดว่าเริ่มแยกตัวออกจากกลุ่มภาษาอินโด-ยูโรเปียนในช่วงต้นสหัสวรรษที่ 1 ก่อนคริสต์ศักราช และเริ่มพัฒนาเป็นภาษาสลาวิกโบราณประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 5-6 (Bauer, 2002) ภาษาสลาวิกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ดังนี้

1) ภาษาสลาวิกตะวันออก (East Slavic Languages) เป็นกลุ่มภาษาที่มีผู้พูดมากที่สุด โดยเฉพาะภาษารัสเซีย ซึ่งเป็นภาษาที่แพร่หลายที่สุดในกลุ่มสลาวิก (Sjoberg, 1969) ภาษาในกลุ่มนี้ประกอบด้วย 1) ภาษารัสเซีย (Russian) เป็นภาษาราชการของประเทศรัสเซียและใช้เป็นภาษากลางในอดีตสหภาพโซเวียต 2) ภาษายูเครน (Ukrainian) เป็นภาษาแห่งชาติของประเทศยูเครน 3) ภาษาเบลารุส (Belarusian) เป็นภาษาแห่งชาติของประเทศเบลารุส และ 4) รุซิน (Rusyn) เป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยในยูเครน สโลวาเกีย และโปแลนด์ (Kendall, 2001) ตัวอย่างแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1

คำศัพท์ที่มีการใช้ร่วมกันของภาษาสลาวิกตะวันออก

ภาษา	คำศัพท์	ความหมาย
ภาษารัสเซีย	вода (voda)	น้ำ (water)
ภาษายูเครน	вода (voda)	น้ำ (water)
ภาษาเบลารุส	вада (vada)	น้ำ (water)

ภาษาสลาวิกตะวันออกมีพัฒนาการร่วมกันในช่วงยุครัฐเคียฟรุส (Kievan Rus', ค.ศ. 882-1240) ซึ่งเป็นอาณาจักรสลาวิกตะวันออกที่สำคัญที่สุด (Subtelny, 2009) อย่างไรก็ตาม หลังจากการล่มสลายของเคียฟรุสจากการรุกรานของมองโกลในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ภาษาของภูมิภาคนี้เริ่มแยกจากกัน (Shvidkovsky, 1997) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแยกของกลุ่มภาษาสลาวิกตะวันออกมีดังนี้

1. การปกครองของมองโกลและจักรวรรดิรัสเซีย รัสเซียอยู่ภายใต้การปกครองของมองโกล-ตาทาร์ (Mongol-Tatar Yoke) เป็นเวลากว่า 200 ปี ส่งผลให้ภาษารัสเซียได้รับอิทธิพล

จากภาษาเตอร์กิกมากกว่าภาษาอื่นในกลุ่มสลาวิกตะวันออก (Zverev, 1993) ส่วนยูเครนและเบลารุสอยู่ภายใต้เครือจักรภพโปแลนด์-ลิทัวเนีย ทำให้ได้รับอิทธิพลจากภาษาโปแลนด์และภาษาลิทัวเนีย (Danylenko, 2001)

2. การแยกตัวทางการเมืองและวัฒนธรรม ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 รัสเซียกลายเป็นจักรวรรดิที่มีอำนาจและพัฒนาภาษาของตนเองผ่านการปฏิรูปของพระเจ้าปีเตอร์มหาราช (Rounding, 2005) ในขณะที่ยูเครนพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะในเขตลวีฟและคาร์พาเทียน (Pavlyshyn, 2010) ส่วนเบลารุสได้รับอิทธิพลจากโปแลนด์และค่อย ๆ แยกออกจากภาษารัสเซีย

ตารางที่ 2

ตัวอย่างการเปรียบเทียบภาษาในกลุ่มสลาวิกตะวันออก

คำในภาษารัสเซีย	คำในภาษายูเครน	คำในภาษาเบลารุส	ความหมาย
город (gorod)	місто (misto)	горад (horad)	เมือง
молоко (moloko)	молоко (moloko)	малако (malako)	นม
говорить (govorit')	говорити (hovoryty)	гаварыць (havaryts')	พูด

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าภาษาเบลารุสและภาษายูเครนมีแนวโน้มพัฒนาไปในทิศทางที่แตกต่างจากรัสเซีย โดยภาษายูเครนมีอิทธิพลจากโปแลนด์มากกว่า ขณะที่ภาษาเบลารุสมีลักษณะใกล้เคียงภาษารัสเซียแต่ยังคงมีเอกลักษณ์ของตนเอง

2) ภาษาสลาวิกตะวันตก (West Slavic Languages) เป็นภาษาของกลุ่มประเทศยุโรปกลางที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาเยอรมันและภาษาละติน (Comrie & Corbett, 2003) ภาษากลุ่มนี้ประกอบด้วย 1) ภาษาโปแลนด์ (Polish) ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติของโปแลนด์และมีจำนวนผู้พูดมากที่สุดในกลุ่มนี้ (Bielec, 1998) 2) ภาษาเช็ก (Czech) เป็นภาษาราชการของสาธารณรัฐเช็ก มีระบบไวยากรณ์ที่อนุรักษ์รูปแบบของภาษาสลาวิกโบราณ (Short, 1993) 3) ภาษาสโลวัก (Slovak) เป็นภาษาราชการของประเทศสโลวาเกีย มีความคล้ายคลึงกับทั้งภาษาเช็กและภาษาโปแลนด์ (Naughton, 2006) 4) ภาษาคาชูเบีย (Kashubian) เป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยในโปแลนด์ ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการและยังคงใช้ในบางเขตของโปแลนด์ตอนเหนือ (Stone, 2002) และ 5) ภาษาซอร์เบีย (Sorbian) เป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยในแคว้นลูซาทียาของเยอรมนี ซึ่งแบ่งเป็น 2 สำเนียง ได้แก่ Upper Sorbian และ Lower Sorbian (Faska, 1999) ตัวอย่างแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3

คำศัพท์ที่มีการใช้ร่วมกันของภาษาสลาวิกตะวันตก

ภาษา	คำศัพท์	ความหมาย
ภาษาโปแลนด์	chleb	ขนมปัง
ภาษาเช็ก	chléb	ขนมปัง
ภาษาสโลวัก	chlieb	ขนมปัง

กลุ่มภาษาสลาวิกตะวันตกได้รับอิทธิพลอย่างมากจากจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ และคริสต์ศาสนิกายโรมันคาทอลิก ส่งผลให้มีความใกล้ชิดทางภาษากับภาษาละตินและภาษาเยอรมันมากกว่าภาษาสลาวิกตะวันออก ลักษณะเด่นของภาษาสลาวิกตะวันตกที่แตกต่างจากภาษารัสเซีย ได้แก่ 1) การใช้อักษรละติน ในภาษาโปแลนด์ เช็ก และสโลวัก ใช้ตัวอักษรละตินในการเขียน แทนที่จะใช้อักษรซีริลลิกเหมือนภาษารัสเซียและภาษาสลาวิกตะวันออก (Short, 1993) 2) อิทธิพลจากภาษาเยอรมัน โดยเฉพาะภาษาโปแลนด์และภาษาเช็ก ที่มีคำยืมจำนวนมากจากภาษาเยอรมัน รวมถึงโครงสร้างทางไวยากรณ์ (Stone, 2002) และ 3) การพัฒนาเสียง ʃ ในภาษาโปแลนด์มีลักษณะเฉพาะ โดยเสียง ʃ เดิมออกเสียงเป็น // เช่นเดียวกับเสียง ɣ ในภาษารัสเซีย แต่ในภาษาโปแลนด์เสียง ʃ ได้เปลี่ยนแปลงเป็นเสียงใกล้เคียงเสียง /w/ เช่นในคำว่า miłość (mee-WOSHCH - ความรัก) ซึ่งแตกต่างจากเสียง // ของ ɣ ในภาษารัสเซีย เช่นคำว่า любовь (lyubov' – ความรัก) คำสองคำนี้มีรากศัพท์ร่วมกัน แต่เสียงและโครงสร้างได้พัฒนาต่างกันในแต่ละภาษา

ตารางที่ 4

ตัวอย่างคำศัพท์ที่แตกต่างกัน

คำในภาษารัสเซีย	คำในภาษาโปแลนด์	คำในภาษาเช็ก	ความหมาย
друг (drug)	przyjaciół (przyjaciół)	přítel (přítel)	เพื่อน
снег (sneg)	śnieg (śnieg)	sníh (sníh)	หิมะ
говорить (drug)	mówić (mówić)	mluvit (mluvit)	พูด

3) ภาษาสลาวิกใต้ (South Slavic Languages) พบในคาบสมุทรบอลข่าน และมีความแตกต่างจากภาษาสลาวิกเหนือ โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์และคำศัพท์ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษากรีกและภาษาออตโตมันตุรกีอย่างมีนัยสำคัญ ภาษาสลาวิกใต้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มตะวันออก (บัลแกเรียและมาซิโดเนีย) และกลุ่มตะวันตก (เซอร์เบีย โครเอเชีย สโลวีเนีย บอสเนีย มอนเตเนโกร) ประกอบด้วย 1) ภาษา

บัลแกเรีย (Bulgarian) เป็นภาษาราชการของประเทศบัลแกเรีย และไม่มีระบบการผันคำ (case system) แบบภาษาสลาวิกอื่น ๆ 2) ภาษามาซิโดเนีย (Macedonian) ใช้ระบบไวยากรณ์ใกล้เคียงกับภาษาบัลแกเรีย 3) ภาษาเซอร์เบีย (Serbian) มีลักษณะร่วมกับภาษาโครเอเชียและบอสเนียในฐานะภาษามาตรฐานร่วม แม้จะใช้ตัวอักษรซีริลลิก 4) ภาษาโครเอเชีย (Croatian) ใช้อักษรละติน และมีการพัฒนาแนวทางของตนเองเพื่อสร้างอัตลักษณ์ 5) ภาษาสโลวีเนีย (Slovene) มีการรักษารูปแบบโบราณของไวยากรณ์ เช่น พจน์คู่ (dual) 6) ภาษาบอสเนีย (Bosnian) ใกล้เคียงกับภาษาเซอร์เบียและโครเอเชีย และ 7) ภาษามอนเตเนโกร (Montenegrin) เป็นภาษาที่เพิ่งได้รับสถานะทางการในช่วงหลังจากแยกตัวจากประเทศเซอร์เบีย (Greenberg, 2004) ตัวอย่างแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5

คำศัพท์ที่มีการใช้ร่วมกันของภาษาสลาวิกใต้

ภาษา	คำศัพท์	ความหมาย
ภาษาบัลแกเรีย	къща (kashta)	บ้าน
ภาษาเซอร์เบีย	kuća (kuća)	บ้าน
ภาษาโครเอเชีย	kuća (kuća)	บ้าน

กลุ่มสลาวิกใต้มีความแตกต่างจากภาษารัสเซียมากกว่ากลุ่มตะวันออกและตะวันตก เนื่องจากการแยกตัวทางภูมิศาสตร์ และบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ลักษณะสำคัญของภาษาสลาวิกใต้ ได้แก่ 1) อิทธิพลจากภาษากรีกและตุรกี ในภาษาบัลแกเรียและเซอร์เบียที่มีคำศัพท์จำนวนมากมาจากภาษากรีกและตุรกี เช่น คำศัพท์ทางศาสนา กฎหมาย และวัฒนธรรม ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ในคาบสมุทรบอลข่าน 2) การใช้ไวยากรณ์ที่แตกต่างจากภาษารัสเซีย ในภาษาบัลแกเรียและมาซิโดเนียไม่มีระบบการผันคำนามแบบดั้งเดิม และใช้คำบุพบทแทน เช่น ในภาษารัสเซีย Я иду в магазин. (ฉันไปที่ร้าน) เทียบกับภาษาบัลแกเรีย Отивам в магазина. ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างด้านวากยสัมพันธ์และโครงสร้างประโยค และ 3) การใช้อักษรที่แตกต่างกัน ในภาษาโครเอเชียและสโลวีเนียใช้อักษรละติน ขณะที่บัลแกเรียและเซอร์เบียใช้อักษรซีริลลิก ซึ่งเป็นผลจากความแตกต่างทางศาสนาและประวัติศาสตร์ โดยประเทศที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกนิยมใช้อักษรละติน ส่วนประเทศภายใต้อิทธิพลของคริสต์ศาสนานิกายออร์ทอดอกซ์ใช้อักษรซีริลลิก

ตารางที่ 6

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษากรีกและตุรกี

คำในภาษารัสเซีย	คำในภาษาบัลแกเรีย	คำในภาษาเซอร์เบีย	ความหมาย
церковь (tserkov')	църква (tsarkva)	црква (crkva)	โบสถ์
город (gorod)	град (grad)	град (grad)	เมือง
говорить (govorit')	говоря (govorya)	говорити (govoriti)	พูด

กล่าวโดยสรุปภาษาสลาวิกตะวันออกมีความใกล้ชิดกับภาษารัสเซียมากที่สุด ส่วนภาษาสลาวิกตะวันตกมีพัฒนาการที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาเยอรมันและภาษาละติน มากกว่า ในขณะที่ภาษาสลาวิกใต้ได้รับอิทธิพลจากภาษากรีกและภาษาตุรกี และมีโครงสร้างไวยากรณ์ที่แตกต่างไปจากภาษารัสเซีย ภาษาสลาวิกมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ 3 ประการ ดังนี้

1. ด้านไวยากรณ์ (Grammar) มีระบบการผันคำกริยาและคำนามที่ซับซ้อน โดยเฉพาะการใช้การก ซึ่งอาจมีถึง 6 หรือ 7 การกในบางภาษา เช่น ภาษารัสเซียมี 6 การก และยังมีเพศทางไวยากรณ์ ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง และเพศกลาง ตัวอย่างเช่น คำว่า “เมือง” ในภาษารัสเซีย (город - gorod)

Я вижу город. (Ya vizhu gorod. – ฉันเห็นเมือง) รูป Accusative case

Я иду в город. (Ya idu v gorod. – ฉันไปที่เมือง) รูป Prepositional case

2. ระบบสัทศาสตร์ (Phonetics) ภาษาสลาวิกมีระบบพยัญชนะที่ซับซ้อน เช่น เสียงก้อง/ไม่ก้อง (voiced/unvoiced consonants) และเสียงอ่อน/แข็ง (palatalized/non-palatalized) โดยเฉพาะภาษารัสเซียและภาษาบัลแกเรียมี vowel reduction ซึ่งเสียงสระจะอ่อนลงในพยางค์ที่ไม่เน้นเสียง เช่น คำว่า “มือ” (pyka - ruka) ออกเสียงเต็มในยูเครน (pyka - ruka) และออกเสียงลดรูปในรัสเซีย (pyka - ru'ka) (Klenin, 2010)

3. ระบบอักษร (Writing Systems) ภาษาสลาวิกใช้ระบบอักษร 2 ระบบ ได้แก่ อักษรซีริลลิก ใช้ในภาษารัสเซีย ยูเครน เบลารุส บัลแกเรีย เซอร์เบีย ฯลฯ และอักษรละติน ใช้ในภาษาโปแลนด์ เช็ก สโลวัก โครเอเชีย สโลวีเนีย ฯลฯ ตัวอย่างเช่น คำว่า “หนังสือ” ในภาษารัสเซีย มีรูปคำว่า книга (kniga) ส่วนในภาษาโปแลนด์ มีรูปคำว่า książka (książka)

ภาษาสลาวิกเป็นตระกูลภาษาที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีโครงสร้างไวยากรณ์ที่ซับซ้อน และมีความสัมพันธ์ผ่านรากศัพท์และวิวัฒนาการทางภาษา การศึกษาภาษาสลาวิกช่วยให้เข้าใจการพัฒนาของภาษารัสเซียและอิทธิพลของภาษาอื่น ๆ ในการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง แม้ว่าภาษาสลาวิกจะมีจุดกำเนิดร่วมกัน แต่ก็มีพัฒนาการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ภาษาสลาวิกโบราณ หรือ

Old Church Slavonic (OCS) เป็นภาษาที่นักบุญซีริล (Saint Cyril) และนักบุญเมโทเดียส (Saint Methodius) ใช้ในการแปลพระคัมภีร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 9 โดยมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของภาษารัสเซีย โดยเฉพาะในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ (Lunt, 2001) นักบุญทั้งสองได้พัฒนาอักษร Glagolitic และ Cyrillic ซึ่งใช้สำหรับถ่ายทอดภาษา OCS ที่มีพื้นฐานมาจากภาษาสลาวิกใต้ของคาบสมุทรบอลข่าน

เมื่อศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์เข้าสู่เคียฟรุสในปี ค.ศ. 988 ผ่านจักรวรรดิไบแซนไทน์ ภาษา OCS จึงกลายเป็นภาษาหลักของพิธีกรรมทางศาสนาและวรรณกรรมในรัสเซีย และแม้ว่า OCS จะมาจากสลาวิกใต้ แต่กลับมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาของภาษาสลาวิกตะวันออก โดยเฉพาะภาษารัสเซีย ทั้งในด้านคำศัพท์ที่เกี่ยวกับศาสนา การปกครอง ซึ่งมักมีรูปแบบที่ซับซ้อนและต่างจากคำสลาวิกพื้นเมือง ตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7

คำศัพท์ที่มีการใช้ร่วมกันของภาษาสลาวิกใต้

คำศัพท์ ในภาษารัสเซีย	รูปเดิมใน OCS	ความหมาย	เปรียบเทียบกับ คำสลาวิกพื้นเมือง
вѣра (vera)	въра (véra)	ศรัทธา	เทียบกับ доверье (เชื่อใจ) ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีรากฐานมาจาก ภาษาสลาวิกตะวันออก
грѣх (grekh)	грыхъ (grĕkhz)	บาป	ไม่มีคำศัพท์สลาวิกดั้งเดิมที่ ใช้กันโดยตรง
церковь (tserkov')	црькы (criky)	โบสถ์	เทียบกับคำศัพท์เยอรมัน kirche (ต้นกำเนิดของคำศัพท์ ยุโรปตะวันตกที่ใกล้เคียง)
власть (vlast')	власть (vlasti)	อำนาจ	เทียบกับ сила (พลัง) ซึ่งเป็นคำศัพท์สลาวิกพื้นเมือง

ในภาษารัสเซียยังมี คู่คำศัพท์ (doublets) ที่เกิดจากการที่มีทั้งคำพื้นเมืองและคำที่ยืมจาก Old Church Slavonic (OCS) โดยมีความหมายต่างกันเล็กน้อย เช่น คำว่า золотой (zolotoy – ทอง, ที่มีค่า) มาจากรากศัพท์สลาวิกตะวันออก ขณะที่ златой (zlatoy – ทอง) มาจาก OCS ซึ่งมักใช้ในภาษาทางการและวรรณกรรม อีกตัวอย่างคือ город (gorod – เมือง) เป็นคำพื้นเมืองสลาวิกตะวันออก เทียบกับ град (grad – เมือง, ใช้ในชื่อเมือง) ซึ่งเป็นคำยืมจาก OCS นอกจากคำศัพท์แล้ว OCS ยังมีอิทธิพลต่อโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษารัสเซีย โดยเฉพาะในด้านระบบการก การผันคำกริยา และโครงสร้างประโยคซับซ้อนผ่านการใช้รูปคำ

participles (กริยานุเคราะห์) และ verbal adverbs (กริยาวิเศษณ์รูปกริยา) รวมถึงการใช้ระบบการก ที่เป็นลักษณะดั้งเดิมจาก OCS (Klenin, 2010)

การผันคำนาม คำคุณศัพท์ และคำสรรพนามในภาษารัสเซียปัจจุบันยังคงสะท้อนอิทธิพลจาก OCS อย่างเด่นชัด ตัวอย่างเช่น คำคุณศัพท์ хороший สามารถผันเป็น хорошего, хорошему ตามระบบการก เช่นเดียวกับบุรุษสรรพนาม я ที่มีรูปการผัน เช่น меня, мне, мной, обо мне อันเป็นลักษณะเด่นของโครงสร้าง OCS (Greenberg, 2004) นอกจากนี้ ระบบการผันคำกริยาในภาษารัสเซียมีการผันคำกริยาตามระบบคำกริยาใน OCS ด้วยเช่นกัน เช่น การผันกริยารูปอดีตกาล (он сказал – เขาพูดแล้ว), ปัจจุบันกาล (он говорит – เขากำลังพูด), และอนาคตกาล (он скажет – เขาจะพูด) รวมถึงการแบ่งคำกริยาเป็นประเภทสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ (perfective/imperfective aspect) ซึ่งสะท้อนรูปแบบการแบ่งประเภทคำกริยาตามโครงสร้างของภาษาสลาวิกดั้งเดิม (Lunt, 2001)

ลักษณะอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจว่า OCS มีอิทธิพลต่อไวยากรณ์และโครงสร้างภาษารัสเซีย คือการใช้โครงสร้างไวยากรณ์ กริยานุเคราะห์ (participles) และกริยาวิเศษณ์รูปกริยา (verbal adverbs) ที่ซึ่งมีบทบาทสำคัญในภาษารัสเซีย โดยเฉพาะในรูปแบบภาษาเขียน ตัวอย่างของกริยานุเคราะห์ เช่น говорящий человек (คนที่กำลังพูด) และ сделанный выбор (ทางเลือกที่ถูกทำ) ส่วนกริยาวิเศษณ์รูปกริยา เช่นประโยค Читая книгу, он заснул. (ขณะอ่านหนังสือ เขาหลับไป) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการใช้กริยาในลักษณะที่เชื่อมโยง 2 เหตุการณ์เข้าด้วยกัน โครงสร้างเหล่านี้ช่วยให้สามารถสร้างประโยคที่ซับซ้อนได้ โดยโครงสร้างลักษณะดังกล่าวพบในระบบไวยากรณ์ที่ใช้ในวรรณกรรมทางศาสนาและการแปลคัมภีร์ของ OCS (Klenin, 2010)

แม้ว่า OCS จะมีอิทธิพลอย่างมาก แต่ภาษารัสเซียได้ปรับคำยืมให้เข้ากับระบบของตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ในยุคกลางเมื่ออาณาจักรสลาวิกอย่างเคียฟรุส เริ่มพัฒนาและมีการรุกรานของชาวมองโกลในศตวรรษที่ 13 รวมถึงมีการติดต่อกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น เยอรมัน โปแลนด์ และดัตช์ โครงสร้างของภาษารัสเซียจึงเปลี่ยนไป (Greenberg, 2004) ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มภาษาสลาวิกตะวันออก ได้แก่ 1) การใช้เสียง “r” แทน “h” เช่น город (รัสเซีย) เทียบกับ micto (ยูเครน) 2) การลดรูปเสียงสระ (vowel reduction) เป็นปรากฏการณ์ที่พบบ่อยในภาษารัสเซีย โดยเฉพาะในพยางค์ที่ไม่มีการเน้นเสียง เช่น คำว่า молоко (แปลว่า “นม”) ซึ่งแม้จะเขียนด้วยสระ o ทั้งหมด แต่ในการออกเสียงจริงจะอ่านว่า [malɐ'ko] โดยที่ o ในพยางค์ที่ไม่เน้นเสียงจะเปลี่ยนเสียงเป็น a (Klenin, 2010) และ 3) ความแตกต่างด้านคำบุพบท เช่น в Украину (ใช้ในภาษารัสเซีย) เทียบกับ на Україну (ใช้ในภาษายูเครน)

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-17 วรรณกรรมศาสนาและกฎหมายของรัสเซียได้รับอิทธิพลอย่างมากจากภาษาสลาวิกใต้ โดยเฉพาะภาษาบัลแกเรียและภาษาเซอร์เบีย ตัวอย่างคำที่มีอยู่ร่วมกันในภาษารัสเซียและสลาวิกใต้ เช่น คำว่า *враг* (ศัตรู) และ *юность* (วัยเยาว์) ซึ่งทั้งสองคำมีรากจากภาษาสลาวิกดั้งเดิมและมีการใช้ในหลากหลายภาษาของกลุ่มนี้

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 จักรวรรดิรัสเซียเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตและวัฒนธรรมกับรัฐโปแลนด์-ลิทัวเนีย ทำให้เกิดการยืมคำจากภาษาสลาวิกตะวันตก โดยเฉพาะภาษาโปแลนด์ ตัวอย่างเช่น คำว่า *поручик* (ร้อยโท) ในภาษารัสเซีย มาจากคำว่า *porucznik* ในภาษาโปแลนด์ และคำว่า *пан* (ท่าน/นาย) ก็มาจาก *pan* ในภาษาโปแลนด์เช่นกัน

4.2 การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความหมายของคำยืมภาษาสลาวิกในภาษารัสเซีย

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำยืม (Semantic change of loanwords)

เมื่อคำจากภาษาสลาวิกถูกยืมเข้าสู่ภาษารัสเซีย คำเหล่านี้ไม่ได้คงความหมายเดิมเสมอไป แต่มีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมของภาษารัสเซีย การเปลี่ยนแปลงทางความหมายเหล่านี้สามารถจำแนกได้หลายประเภท ได้แก่ 1) การขยายความหมาย (Semantic Broadening) 2) การแคบลงของความหมาย (Semantic Narrowing) 3) การเปลี่ยนแปลงความหมายโดยสิ้นเชิง (Semantic Shift) 4) การพัฒนาไปสู่ความหมายในเชิงเปรียบเทียบหรือเชิงอุปมา (Metaphorical Extension) และ 5) การเปลี่ยนแปลงเชิงลบหรือเชิงบวกของความหมาย (Pejoration & Amelioration) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ปกติในกระบวนการของการยืมคำ (Trask, 2000) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางความหมายข้างต้นในลำดับต่อไปนี้

1) การขยายความหมาย (Semantic Broadening) หมายถึง กระบวนการที่คำยืมมีขอบเขตความหมายกว้างขึ้นในภาษาปลายทาง อาจเกิดจากบริบทการใช้ที่เปลี่ยนแปลง หรือความจำเป็นทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต้องการคำศัพท์ที่หลากหลายมากขึ้น (Geeraerts, 2010) ตัวอย่างเช่น คำว่า *град* (grad) ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม มีความหมายว่า “ป้อมปราการ” หรือ “เมืองที่มีกำแพงล้อมรอบ” แต่ในภาษารัสเซียสมัยใหม่ คำว่า *град* ยังหมายถึง “ลูกเห็บ” (hail) อีกด้วย ซึ่งถือเป็นการขยายขอบเขตความหมายของคำ (Ожегов & Шведова, 1997, p. 141) และ คำว่า *враг* (vrag) เดิมใน OCS หมายถึง “ศัตรูทางสงคราม” หรือ “คู่ต่อสู้ในการรบ” เท่านั้น แต่ในภาษารัสเซียปัจจุบัน *враг* สามารถหมายถึงศัตรูในหลากหลายมิติ เช่น *враг народа* (ศัตรูของประชาชน) หรือ *враг природы* (ศัตรูของธรรมชาติ) ซึ่งหมายถึงผู้ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Ожегов & Шведова, 1997, p. 154) การขยายความหมายในลักษณะนี้

แสดงให้เห็นถึงความสามารถของภาษาในการปรับเปลี่ยนคำให้ตอบสนองต่อความซับซ้อนของสังคมและวาทกรรมในยุคสมัยใหม่

2) การแคบลงของความหมาย (Semantic Narrowing) หมายถึง การที่คำยืมจากภาษาสลาวิกเคยมีความหมายกว้าง แต่เมื่อเข้าสู่ภาษารัสเซีย ความหมายของคำถูกจำกัดให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ตัวอย่างเช่น คำว่า “пир” (pir) ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม หมายถึง “งานเลี้ยง” หรือ “การเฉลิมฉลอง” ทุกประเภท ในรัสเซียปัจจุบัน คำว่า “пир” หมายถึง “งานเลี้ยงหรูหรา” หรือ “งานเลี้ยงในเชิงวรรณกรรม” เท่านั้น โดยคำทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวันกลับกลายเป็น “банкет” หรือ “праздник” แทน และ คำว่า “чудо” (chudo) ใน OCS เคยหมายถึง “สิ่งมหัศจรรย์” หรือ “เรื่องแปลกประหลาด” ในเชิงทั่วไป ปัจจุบันความหมายเหลือเพียง “ปาฏิหาริย์” ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ เช่น “Чудо природы”, “Чудо света” (Фасмер, 1964-1973, p. 295)

3) การเปลี่ยนแปลงความหมายโดยสิ้นเชิง (Semantic Shift) ตัวอย่างเช่น คำว่า “невеста” (nevesta) ซึ่งในภาษาสลาวิกโบราณ เดิมมีความหมายว่า “หญิงสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน” หรือ “หญิงพรหมจารี” (maiden) (Фасмер, 1986, p. 449). ในภาษารัสเซียร่วมสมัย คำนี้ได้เปลี่ยนความหมายไปโดยสิ้นเชิง หมายถึง “เจ้าสาว” หรือ “ผู้หญิงที่กำลังจะแต่งงาน” ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนความหมายจาก “ผู้หญิงที่ยังไม่มีพันธะทางสมรส” ไปสู่ “ผู้หญิงที่กำลังจะเข้าสู่ชีวิตสมรส” การเปลี่ยนแปลงนี้เกี่ยวข้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมในยุคกลางที่สถานภาพของหญิงสาวและบทบาทของการแต่งงานมีความสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคมของสลาวิกตะวันออก อีกทั้งช่วงศตวรรษที่ 10-13 เป็นช่วงเวลาที่ศาสนาคริสต์ได้เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคคริสต ผ่านการรับศาสนาจากจักรวรรดิไบแซนไทน์ โดยเฉพาะหลังจากการรับศาสนาคริสต์อย่างเป็นทางการในปี 988 (เรียกว่า Baptism of Rus') ได้ส่งผลต่อแนวคิดเกี่ยวกับศีลธรรมและครอบครัว รวมถึงสถานภาพของหญิงสาวในพิธีแต่งงาน (Franklin & Shepard, 1996).

นอกจากนี้ คำว่า невеста ปรากฏในเอกสารทางศาสนาและวรรณกรรมยุคกลาง เช่น Повесть временных лет (The Primary Chronicle) ซึ่งใช้คำนี้ในบริบทของการแต่งงานและครอบครัว บ่งชี้ว่าความหมายของคำเริ่มเปลี่ยนแปลงภายใต้อิทธิพลของศาสนาและแนวคิดทางสังคมที่เชื่อมโยงสถานภาพหญิงสาวกับการเตรียมพร้อมเข้าสู่พิธีแต่งงาน (Зализняк, 2004) ดังนั้น คำว่า невеста จึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการ semantic shift อย่างชัดเจน โดยมีพื้นฐานจากทั้งการพัฒนาเชิงภาษาศาสตร์ภายใน และบริบททางสังคมวัฒนธรรมภายนอกในประวัติศาสตร์ของโลกสลาวิก

4) การพัฒนาไปสู่ความหมายเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมา (Metaphorical Extension) ตัวอย่างเช่น คำว่า “копоть” (kopen') ในความหมายเดิมหมายถึง “รากต้นไม้” ปัจจุบัน

นอกจากความหมายดั้งเดิมแล้ว ยังหมายถึง “ต้นตอของปัญหา” หรือ “รากศัพท์ของคำ” เช่น “корень проблемы”, “корень слова” เป็นต้น (Фасмер, 1964-1973, p. 228)

5) การเปลี่ยนแปลงเชิงลบหรือเชิงบวกของความหมาย (Pejoration & Amelioration) ตัวอย่างเช่น คำว่า “холоп” (kholop) เดิมหมายถึง “ชายหนุ่ม” หรือ “ผู้รับใช้” แต่ในรัสเซีย ยุคกลางกลายเป็นคำที่หมายถึง “ทาส” หรือ “ข้ารับใช้ที่ไม่มีอิสระ” (Фасмер, 1964-1973, p. 278) ในทางกลับกัน คำว่า “князь” (knyaz') เดิมหมายถึง “ผู้นำเผ่า” ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม แต่ได้รับการยกระดับความหมายในรัสเซียยุคกลางเป็น “เจ้าชาย” หรือ “ผู้ปกครองระดับสูง” (Фасмер, 1964-1973, p. 188)

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำยืมเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและสะท้อนถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสังคม คำบางคำขยายความหมาย บางคำแคบลง หรือบางคำเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาสลาวิกที่มีต่อภาษารัสเซีย

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของคำยืม (Structural Changes in Loanwords)

เมื่อคำจากภาษาสลาวิกถูกยืมเข้าสู่ภาษารัสเซีย โครงสร้างของคำเหล่านี้มักมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะทางภาษาศาสตร์ของรัสเซีย การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ (Phonological Adaptation) 2) การเปลี่ยนแปลงทางรูปคำและไวยากรณ์ (Morphological Adaptation) และ 3) การสร้างคำใหม่จากรากศัพท์ที่ยืมมา (Word Formation from Loanwords) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของคำยืมข้างต้นในลำดับต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ (Phonological Adaptation) เมื่อคำจากภาษาสลาวิกเข้าสู่ภาษารัสเซีย ระบบเสียงของคำถูกเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับโครงสร้างเสียงของภาษารัสเซีย การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเกิดขึ้นในระดับของเสียงพยัญชนะ เสียงสระ หรือโครงสร้างพยางค์ ภาษาสลาวิกบางภาษา เช่น ภาษาบัลแกเรียและภาษาเช็ก มีเสียงที่ภาษารัสเซียไม่มี ดังนั้น เมื่อรัสเซียยืมคำมาอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษารัสเซีย ตัวอย่างเช่น คำว่า “црѣква” (crĭkva) ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม (OCS) รูปในภาษารัสเซีย คือ “церковь” (tserkov') แปลว่า โบสถ์ เสียง цр (cr) ซึ่งพบใน OCS ถูกปรับเป็น цер- (tser-) ในภาษารัสเซีย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพยางค์ของคำอาจถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะเสียงของภาษารัสเซีย โดยเฉพาะการเพิ่มหรือลบเสียงสระเพื่อให้คำอ่านง่ายขึ้นตัวอย่างเช่น คำว่า “пѣснь” (pěsn') ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม (OCS) รูปในภาษารัสเซีย คือ “песня” (pesnya) แปลว่า เพลง และการใช้เสียง -ь (soft sign) ใน OCS ถูกแทนที่ด้วยพยางค์ -я ในรัสเซีย ทำให้โครงสร้างคำชัดเจนขึ้น (Фасмер, 1986, p. 365)

2) การเปลี่ยนแปลงทางรูปคำและไวยากรณ์ (Morphological Adaptation) เมื่อคำจากภาษาสลาวิกเข้าสู่ภาษารัสเซีย ระบบการผันคำและการใช้คำในไวยากรณ์ถูกปรับให้สอดคล้องกับระบบไวยากรณ์ของรัสเซีย คำบางคำที่ถูกยืมมาอาจมีรูปแบบการผัน หรือการเปลี่ยนแปลงตามหน้าที่ทางไวยากรณ์แตกต่างจากระบบของรัสเซีย ดังนั้น ระบบการผันอาจถูกปรับให้เข้ากับรูปแบบการผันคำของรัสเซีย ตัวอย่างเช่น คำว่า “градъ” (gradŭ) ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม รูปคำในภาษารัสเซีย คือ “город” (gorod) ใน OCS “градъ” ใช้ระบบการผันแบบเก่าแต่ในภาษารัสเซีย คำนี้ถูกผันตามรูปแบบทั่วไปของคำนามภาษารัสเซีย (Преображенский, 1910–1916) ตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8

ตัวอย่างคำว่า “город” (city) ที่ถูกผันตามรูปแบบทั่วไปของคำนามภาษารัสเซีย

Declension	Noun
Nominative	город
Genitive	города
Dative	городу
Accusative	город
Instrumental	городом
Prepositional	о городе

นอกจากนี้คำยืมในภาษารัสเซียที่มาจากภาษาสลาวิก มีการเพิ่มปัจจัยนำหน้าหรือปัจจัยต่อท้าย เพื่อให้เข้ากับโครงสร้างภาษารัสเซีย ตัวอย่างเช่น คำว่า “судъ” (sudŭ) ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม รูปในรัสเซีย คือ “суд” (sud) แปลว่า ศาล ตัวสะกด ъ ใน OCS ถูกตัดออกในภาษารัสเซีย แต่โครงสร้างการผันยังคงเป็นไปตามกฎของภาษารัสเซีย (Трубачёв, 1974–2001) และ คำว่า “рабъ” (rabŭ) ใน OCS รูปในภาษารัสเซีย คือ “раб” (rab) แปลว่า ทาส การเปลี่ยนแปลงลักษณะคำช่วยให้สามารถผันตามไวยากรณ์ของรัสเซียได้ง่ายขึ้น

3) การสร้างคำใหม่จากรากศัพท์ที่ยืมมา (Word Formation from Loanwords) คำยืมจากภาษาสลาวิกอาจกลายเป็นรากศัพท์ใหม่ที่สามารถใช้สร้างคำใหม่ในภาษารัสเซีย คำบางคำที่ยืมมาได้รับการขยายรูปแบบโดยการเพิ่มปัจจัยเติมท้าย (suffix) หรือนำหน้า (prefix) เพื่อสร้างคำใหม่ โดยเฉพาะการสร้างคำกริยา คำคุณศัพท์ และคำนามจากรากศัพท์ที่ยืมมา ตัวอย่างเช่น คำว่า “вразъ” (vrag) ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม สามารถสร้างคำใหม่ในภาษารัสเซีย ได้แก่ “враждебный” (vrazhdebniy) แปลว่า เป็นศัตรู และ “вразда” (vrazhda) แปลว่า ความเป็นศัตรู (Трубачёв, 1986)

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของคำยืมจากภาษาสลาวิกในภาษารัสเซียเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและมีผลต่อทั้งโครงสร้างเสียง ไวยากรณ์ และรูปแบบการสร้างคำใหม่ อีกทั้งคำยืมไม่เพียงแต่มีการปรับให้เข้ากับระบบเสียงและระบบไวยากรณ์ของภาษารัสเซียเท่านั้น แต่ยังพัฒนาเป็นรากศัพท์เพื่อสร้างคำใหม่ในภาษารัสเซียได้อีกด้วย

5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์พลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างของคำยืมจากภาษาสลาวิกสู่ภาษารัสเซียในเชิงภาษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาทั้งปัจจัยทางภาษาศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จากผลการศึกษาพบว่า คำยืมจากภาษาสลาวิกที่เข้าสู่ภาษารัสเซียมีการเปลี่ยนแปลงใน 2 มิติหลัก ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และ 2) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของคำยืม

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำยืมภาษาสลาวิกในภาษารัสเซียมีการเปลี่ยนแปลงในหลายลักษณะ ได้แก่ 1) การขยายความหมาย (Semantic Broadening) จากคำที่เคยมีความหมายเฉพาะในภาษาต้นทางได้รับการตีความให้ครอบคลุมความหมายที่กว้างขึ้นในภาษารัสเซีย ดังเช่น คำว่า “bpar” ที่ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม หมายถึง “ศัตรูทางทหาร” แต่ในภาษารัสเซียปัจจุบัน หมายถึง ศัตรูในทุกบริบท 2) การแคบลงของความหมาย (Semantic Narrowing) คำบางคำมีความหมายที่จำกัดแคบลงเมื่อเข้าสู่ภาษารัสเซีย ดังเช่น คำว่า “nnp” ที่เดิมหมายถึง “งานเลี้ยง” ทุกประเภทใน OCS แต่ในภาษารัสเซียปัจจุบัน หมายถึง “งานเลี้ยงหรูหรา” เท่านั้น 3) การเปลี่ยนแปลงความหมายโดยสิ้นเชิง (Semantic Shift) คำบางคำมีการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิมโดยสิ้นเชิง ดังเช่น คำว่า “hebecra” ซึ่งเคยหมายถึง “หญิงสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน” แต่ในภาษารัสเซียหมายถึง “เจ้าสาว” เท่านั้น 4) การพัฒนาไปสู่ความหมายเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมา (Metaphorical Extension) คำบางคำถูกนำไปใช้ในบริบทใหม่ ดังเช่น คำว่า “kopenb” ที่แต่เดิมหมายถึง “รากต้นไม้” ในภาษาสลาวิกดั้งเดิม แต่ในภาษารัสเซีย หมายถึง “รากของปัญหา” หรือ “รากศัพท์ของคำ” ได้ และ 5) การเปลี่ยนแปลงเชิงลบหรือเชิงบวกของความหมาย (Pejoration & Amelioration) คำบางคำมีการเปลี่ยนแปลงความหมายในเชิงลบหรือเชิงบวก ดังเช่น คำว่า “xolon” ซึ่งเคยหมายถึง “ผู้รับใช้” แต่ต่อมาในภาษารัสเซีย มีความหมายว่า “ทาส” การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนถึงพลวัตของภาษาและอิทธิพลของบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมที่ส่งผลต่อการตีความและการใช้คำในภาษารัสเซีย

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของคำยืมมีการปรับคำยืมจากภาษาสลาวิกเพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางภาษารัสเซีย ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์

(Phonological Adaptation) กล่าวคือ เสียงที่ไม่มีในภาษารัสเซียถูกแทนที่ เช่น “црѣква” ใน OCS เปลี่ยนเป็น “церковь” ในภาษารัสเซีย 2) การปรับโครงสร้างพยางค์ (Syllabic Restructuring) ในภาษารัสเซียมักเพิ่มพยางค์หรือเปลี่ยนรูปแบบการออกเสียงเพื่อให้อ่านง่ายขึ้น เช่น “градъ” (gradŭ) ใน OCS ถูกเปลี่ยนเป็น “город” (gorod) ในรัสเซีย 3) การเปลี่ยนแปลงระบบการผันคำ (Inflectional Adaptation) คำยืมมีการปรับให้เข้ากับระบบการผันคำของภาษารัสเซีย เช่น “град” (grad) มีระบบการผันของคำนามภาษารัสเซีย 4) การเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำหน้าและลงท้าย (Prefixation & Suffixation) คำบางคำได้รับการปรับให้มีปัจจัยนำหน้าหรือลงท้ายเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการสร้างคำของภาษารัสเซีย เช่น “впар” (ศัตรู) ถูกใช้เป็นรากศัพท์ของ “впращебный” (เป็นศัตรู) และ “впраща” (ความเป็นศัตรู) และ 5) การสร้างคำใหม่จากรากศัพท์ที่ยืมมา (Word Formation from Loanwords) คำยืมบางคำกลายเป็นรากศัพท์สำหรับสร้างคำใหม่ในรัสเซีย เช่น “град” กลายเป็น “гражданин” (พลเมือง) และ “гражданство” (สัญชาติ) เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ภาษารัสเซียมีการปรับคำยืมให้เข้ากับระบบภาษาของตนเอง ซึ่งช่วยให้คำยืมเหล่านี้กลมกลืนกับคำภาษารัสเซียมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างของคำยืมจากภาษาสลาวิกในภาษารัสเซียได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงของคำยืมสะท้อนถึงพัฒนาการของสังคมรัสเซีย เช่น คำว่า “князь” ที่เคยหมายถึง “ผู้นำเผ่า” ได้เปลี่ยนไปมีความหมายที่สูงขึ้นเป็น “เจ้าชาย” แสดงถึงการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองของรัสเซีย นอกจากนี้ ภาษารัสเซียมีแนวโน้มที่จะปรับคำยืมให้สอดคล้องกับโครงสร้างภาษาของตนเอง เช่น การเปลี่ยนเสียงและการปรับรูปแบบการผันคำ สิ่งนี้สะท้อนถึงความเป็นระบบของภาษารัสเซียในการรวมคำยืมเข้ากับระบบภาษาของตน

การศึกษานี้ช่วยให้เข้าใจถึงกลไกของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาศาสตร์ในบริบททางประวัติศาสตร์ของรัสเซีย และยังสามารถนำไปใช้เป็นกรอบวิเคราะห์สำหรับการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงของคำยืมในภาษาอื่น ๆ ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม คำยืมจากภาษากลุ่มอื่น เช่น ภาษาตุรกีและภาษาเยอรมัน ก็มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาษารัสเซีย การวิจัยในอนาคตอาจมุ่งเน้นไปที่การเปรียบเทียบกระบวนการเปลี่ยนแปลงของคำยืมจากกลุ่มภาษาต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของพลวัตทางภาษาที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น อีกทั้งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และโครงสร้างภาษาศาสตร์ของรัสเซีย กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและโครงสร้างเหล่านี้สะท้อนถึงลักษณะของภาษาที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้สอดคล้องกับพัฒนาการของสังคม งานวิจัยนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจภาษาศาสตร์เชิงประวัติและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ในมิติที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง/References

- Bańko, M. (Ed.). (2000). *Inny słownik języka polskiego*. PWN.
- Bauer, L. (2002). *The languages of the world: A survey of the world's languages with examples of their vocabulary and grammar*. Routledge.
- Bielec, D. (1998). *Polish: An essential grammar*. Routledge.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the theory of syntax*. MIT Press.
- Comrie, B. (1992). *The Slavic languages*. University of Chicago Press.
- Comrie, B., & Corbett, G. G. (Eds.). (2003). *The Slavonic languages*. Routledge.
- Croft, W. (2001). *Radical construction grammar: Syntactic theory in typological perspective*. Oxford University Press.
- Danylenko, A. (2001). *The development of Ukrainian language and culture: A historical perspective*. Harvard University Press.
- Dirchenko, V. (1983). *Changes in the sound system of East Slavic languages*. Kyiv University Press.
- Faska, B. (1999). *The Sorbian language and identity in Germany*. Mouton de Gruyter.
- Fillmore, C. J. (1982). Frame semantics. In Linguistic Society of Korea (Ed.), *Linguistics in the morning calm* (pp. 111-137). Hanshin Publishing.
- Franklin, S., & Shepard, J. (1996). *The Emergence of Rus 750–1200*. Longman.
- Geeraerts, D. (2010). *Theories of lexical semantics*. Oxford University Press.
- Greenberg, J. H. (2000). *Indo-European and the Indo-Europeans: A reconstruction and historical analysis*. Mouton de Gruyter.
- Greenberg, R. D. (2004). *Language and identity in the Balkans: Serbo-Croatian and its disintegration*. Oxford University Press.
- Harari, Y. N. (2015). *Sapiens: A brief history of humankind* (D. Harari, Trans.). Harper. (Original work published 2011).
- Haugen, E. (1950). The analysis of linguistic borrowing. *Language*, 26(2), 210-231. <https://doi.org/10.2307/410058>
- Hock, H. H., & Joseph, B. D. (2009). *Language history, language change, and language relationship: An introduction to historical and comparative linguistics* (2nd ed.). Mouton de Gruyter.
- Jakobson, R. (1959). On linguistic aspects of translation. In R. A. Brower (Ed.), *On translation* (pp. 232-239). Harvard University Press.
- Jakobson, R. (1962). *Selected writings: Phonological studies*. Mouton.
- Kendall, P. (2001). *A grammar of Rusyn*. John Benjamins.
- Klenin, E. G. (2010). *Russian: A linguistic introduction*. Cambridge University Press.

- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Lunt, H. G. (2001). *Old Church Slavonic grammar* (7th ed.). Mouton de Gruyter.
- Martinet, A. (1960). *Elements of general linguistics* (E. Palmer, Trans.). Faber and Faber. (Original work published 1947).
- Moszyński, L. (1962). *Comparative historical linguistics of Slavic languages*. PWN.
- Moser, M. (2021). *Language politics in the Slavic world*. Peter Lang.
- Naughton, J. (2006). *Czech: An essential grammar*. Routledge.
- Offord, D. (1996). *Using Russian: A guide to contemporary usage*. Cambridge University Press.
- Pavlyshyn, S. (2010). *Ukrainian culture and language in the early modern period*. Cambridge University Press.
- Rounding, V. (2005). *The history of the Russian Empire: Politics and language reform under Peter the Great*. Routledge.
- Schleicher, A. (1872). *Die Sprachen des europäischen Slavenvolkes*. Verlag von F. A. Brockhaus.
- Short, D. (1993). Czech and Slovak. In B. Comrie & G. G. Corbett (Eds.), *The Slavonic languages* (pp. 455-532). Routledge.
- Shvidkovsky, A. (1997). *Kievan Rus and its linguistic legacy*. Munkholmen Publishing.
- Sjoberg, A. (1969). *The East Slavic languages: A comparative study*. Cambridge University Press.
- Stone, G. (2002). The small languages of Europe: Kashubian. In B. Price (Ed.), *Languages in Britain and Ireland* (pp. 241-245). Blackwell.
- Subtelny, O. (2009). *Ukraine: A history*. University of Toronto Press.
- Sussex, R., & Cubberley, P. (2006). *The Slavic languages*. Cambridge University Press.
- Trask, R. L. (2000). *The dictionary of historical and comparative linguistics*. Edinburgh University Press.
- Ullmann, S. (1962). *Semantics: An introduction to the science of meaning*. Basil Blackwell.
- Weisgerber, L. (1962). *Muttersprache und Geistesbildung*. Schwann.
- Windel, U. (2001). *Loanword integration in Russian: A typological and diachronic study*. Sprachwissenschaftlicher Verlag.
- Zverev, A. (1993). *The Mongol-Tatar yoke and its influence on the Russian language*. Moscow State University Press.
- Аникин, А. Е. (2007). *Этимологический словарь русского языка*. Институт русского языка имени В. В. Виноградова РАН и Институт филологии СО РАН.

- Апресян, Ю. Д. (1995). *Избранные труды: Лексическая семантика и лексикография*. Языки русской культуры.
- Виноградов, В. В. (1972). *История слов и выражений*. Просвещение.
- Виноградов, В. В. (1986). *История слов*. Советская энциклопедия.
- Горский, А. А. (2001). *История христианства в Европе: Средние века*. АСТ.
- Зализняк, А. А. (2004). *Русское именное словоизменение*. Языки славянской культуры.
- Иллич-Свитыч, В. М. (1971). *Опыт сравнения ностратических языков (Сравнительный словарь)*. Наука.
- Крылов, Г. А. (2005). *Этимологический словарь русского языка*. Полиграфуслуги.
- Лихачёв, Д. С. (1996). *Поэтика древнерусской литературы*. Высшая школа.
- Ожегов, С. И. (1984). *Словарь русского языка (17-е изд.)*. Русский язык.
- Ожегов, С. И., & Шведова, Н. Ю. (1997). *Толковый словарь русского языка (4-е изд.)*. Азбуковник.
- Преображенский, А. Г. (1910-1916). *Этимологический словарь русского языка (Вып. 1-13)*. Типография Г. Лисснера и Д. Собко.
- Степанов, Ю. С. (1997). *Константы: Словарь русской культуры*. Академический проект.
- Трубачёв, О. Н. (Ed.). (1974-2001). *Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд (Вып. 1-39)*. Наука.
- Трубачёв, О. Н. (Trans.). (1986). *Этимологический словарь русского языка*. Прогресс.
- Трубецкой, Н. (1939). *Principes de phonologie*. Travaux du cercle linguistique de Prague.
- Ушаков, Д. Н. (Ed.). (1935-1940). *Толковый словарь русского языка (в 4 тт.)*. Гос. изд-во иностранных и национальных словарей.
- Фасмер, М. (1964-1973). *Этимологический словарь русского языка*. Прогресс.
- Фасмер, М. (1986). *Этимологический словарь русского языка*. Прогресс.
- Черных, П. Я. (1993). *Этимологический словарь русского языка*. Русский язык.
- Шанский, Н. М., Иванов, В. В., & Шанская, Т. В. (1971). *Краткий этимологический словарь русского языка*. Просвещение.
- Шмелинов, О. В. (1997). *Влияние южнославянских языков на грамматику русского языка*. Русский язык.